

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 16ης Ιουλίου 2009*

Στην υπόθεση C-344/08,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Sąd Rejonowy w Kościanie (Πολωνία) με απόφαση της 8ης Ιουλίου 2008, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 24 Ιουλίου 2008, στο πλαίσιο της ποινικής δίκης κατά

Tomasz Rubach,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους C. W. A. Timmermans, πρόεδρο τμήματος, J.-C. Bonichot, K. Schiemann, J. Makarczyk και C. Toader (εισηγήτρια), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Poiares Maduro,
γραμματέας: R. Grass

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

* Γλώσσα διαδικασίας: η πολωνική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Dowgielewicz,
- η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την N. Díaz Abad,
- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον M. Κωνσταντινίδη και την M. Owsiany-Hornung,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- ¹ Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 8, παράγραφος 5, του κανονισμού (ΕΚ) 338/97 του Συμβουλίου, της 9ης Δεκεμβρίου 1996, για την προστασία των ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας με τον έλεγχο του εμπορίου τους (ΕΕ 1997, L 61, σ. 1).

- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ποινικής δίκης κατά του T. Rubach λόγω παραβάσεων της πολωνικής νομοθεσίας περί προστασίας της φύσεως.

Το νομικό πλαίσιο

Η Σύμβαση περί του διεθνούς εμπορίου των ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας που απειλούνται με εξαφάνιση

- 3 Η Σύμβαση περί του διεθνούς εμπορίου των ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας που απειλούνται με εξαφάνιση, που υπογράφηκε στην Ουάσιγκτων στις 3 Μαρτίου 1973 (*Recueil des traités des Nations unies*, vol. 993, n° I-14537, στο εξής: CITES), σκοπεύει να εξασφαλίσει ότι το διεθνές εμπόριο ειδών περιλαμβανομένων στα παραρτήματά της, καθώς και μέρη ή προϊόντα αυτών, δεν θα θίγει τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και θα στηρίζεται σε μια βιώσιμη χρησιμοποίηση των αγρίων ειδών.
- 4 Η εν λόγω Σύμβαση τέθηκε σε εφαρμογή στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα από 1ης Ιανουαρίου 1984 δυνάμει του κανονισμού (ΕΟΚ) 3626/82 του Συμβουλίου, της 3ης Δεκεμβρίου 1982, για την εφαρμογή στην Κοινότητα της σύμβασης για το διεθνές εμπόριο των ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας που απειλούνται με εξαφάνιση (ΕΕ L 384, σ. 1). Ο εν λόγω κανονισμός καταργήθηκε με τον κανονισμό 338/97, το άρθρο 1, δεύτερο εδάφιο, του οποίου ορίζει ότι αυτός εφαρμόζεται τηρουμένων των σκοπών, των αρχών και των διατάξεων της συμβάσεως CITES.

Το κοινοτικό δίκαιο

5 Το άρθρο 8 του κανονισμού 338/97 ορίζει τα ακόλουθα:

«Διατάξεις περί ελέγχου των εμπορικών δραστηριοτήτων

1. Η αγορά, η προσφορά προς αγορά, η απόκτηση για εμπορικούς σκοπούς, η έκθεση για εμπορικούς σκοπούς, η χρησιμοποίηση για κερδοσκοπικό σκοπό και η πώληση, η κατοχή με σκοπό την πώληση, η προσφορά προς πώληση ή η μεταφορά προς πώληση δειγμάτων ειδών του παραρτήματος Α απαγορεύονται.

[...]

5. Οι απαγορεύσεις της παραγράφου 1 ισχύουν και για τα δείγματα ειδών του παραρτήματος Β, εκτός εάν η αρμόδια αρχή του οικείου κράτους μέλους βεβαιώνεται ότι τα δείγματα αυτά αποκτήθηκαν και, εάν δεν προέρχονται από την Κοινότητα, εισήχθησαν σε αυτήν σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία περί διατηρήσεως της άγριας πανίδας και χλωρίδας.

[...]»

6 Το άρθρο 16 του ως άνω κανονισμού ορίζει τα ακόλουθα:

«Κυρώσεις

1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να επιβάλλονται κυρώσεις τουλάχιστον για τις ακόλουθες παραβάσεις του παρόντος κανονισμού:

α) εισαγωγή στην Κοινότητα ή εξαγωγή ή επανεξαγωγή από την Κοινότητα δειγμάτων χωρίς την κατάλληλη άδεια ή το κατάλληλο πιστοποιητικό, ή με άδεια ή πιστοποιητικό που είναι ψευδές, πλαστό, άκυρο ή έχει τροποποιηθεί χωρίς την έγκριση της αρχής που το εξέδωσε

β) μη συμμόρφωση προς τις προϋποθέσεις που αναγράφονται σε άδεια ή πιστοποιητικό που εκδίδεται δυνάμει του παρόντος κανονισμού

[...]

ι) αγορά, προσφορά προς αγορά, απόκτηση για εμπορικούς λόγους, χρήση για εμπορικούς σκοπούς, έκθεση στο κοινό για εμπορικούς σκοπούς, πώληση, κατοχή για πώληση, προσφορά προς πώληση και μεταφορά προς πώληση δειγμάτων κατά παράβαση του άρθρου 8

[...]

2. Τα μέτρα που προβλέπονται στην παράγραφο 1 είναι ανάλογα με τη φύση και τη σοβαρότητα της παράβασης και περιλαμβάνουν διατάξεις σχετικές με την κατάσχεση και, ενδεχομένως, τη δήμευση των δειγμάτων.

[...]

4. Όταν ένα ζων δείγμα ενός από τα είδη που περιλαμβάνονται στο παράρτημα Β ή Γ φθάνει σε σημείο εισόδου στην Κοινότητα χωρίς να είναι εφοδιασμένο με την ενδεδειγμένη έγκυρη άδεια ή πιστοποιητικό, πρέπει να κατασχεθεί και μπορεί να δημευθεί ή, εάν ο παραλήπτης αρνηθεί να αναγνωρίσει το δείγμα, οι αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για το σημείο εισόδου, μπορούν, κατά περίπτωση, να αρνηθούν να δεχθούν το αποστελλόμενο δείγμα και να απαιτήσουν από τον μεταφορέα να επιστρέψει το δείγμα στον τόπο από τον οποίο απεστάλη.»

7 Το παράρτημα Β του κανονισμού 338/97 παραθέτει, στην κλάση Arachnida, τάξη Araneae, τις αράχνες του γένους Brachypelma.

Το εθνικό δίκαιο

8 Οι εθνικές διατάξεις που ισχύουν για την υπόθεση της κύριας δίκης απορρέουν κυρίως από τον νόμο της 16ης Απριλίου 2004 περί προστασίας της φύσεως (DZ. U n° 92, pos. 880, στο εξής: νόμος περί προστασίας της φύσεως), που επαναλαμβάνει τις διατάξεις της CITES και της κοινοτικής ρυθμίσεως στον τομέα αυτό.

- 9 Το άρθρο 61, παράγραφος 1, του νόμου περί προστασίας της φύσεως ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Για τη διασυνοριακή διακίνηση φυτών και ζώων ανηκόντων σε είδη για τα οποία προβλέπονται περιορισμοί βάσει των διατάξεων της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και μελών των φυτών και ζώων αυτών και προϊόντων προερχομένων από αυτά, απαιτείται άδεια του αρμόδιου για θέματα περιβάλλοντος υπουργού, με την επιφύλαξη των προβλεπομένων στην παράγραφο 2.»

- 10 Το άρθρο 64 του νόμου αυτού προβλέπει τα εξής:

«1. Ο ιδιοκτήτης ζώων και ο εκτρέφων ζώα που περιλαμβάνονται στο άρθρο 61, παράγραφος 1, τα οποία ανήκουν στα αμφίβια, ερπετά, πτηνά ή θηλαστικά είδη, έχει την υποχρέωση να προβεί σε καταχώρισή τους στα οικεία μητρώα.

2. Η κατά την παράγραφο 1 υποχρέωση καταχώρισεως δεν αφορά:

- 1) τους ζωολογικούς κήπους
- 2) τα άτομα που έχουν ως αντικείμενο της επαγγελματικής δραστηριότητάς τους την εμπορία ζώων προβλεπομένων από το άρθρο 61, παράγραφος 1
- 3) την προσωρινή κατοχή ζώων προς περίθαλψή τους.

3. Τα κατά την παράγραφο 1 μητρώα τηρεί ο κατά τόπον αρμόδιος Starosta [διοικητής του οικείου διοικητικού διαμερίσματος] ανάλογα με τον τόπο διατηρήσεως ή εκτροφής των ζώων.

[...]

5. Η υποχρέωση καταχωρίσεως ή διαγραφής υφίσταται από την ημερομηνία της αγοράς ή της μεταβιβάσεως, της εισαγωγής στην ημεδαπή ή της εξαγωγής στο εξωτερικό, της κτήσεως του ζώου, της απωλείας του ή του θανάτου του. Η σχετική αίτηση καταχωρίσεως ή διαγραφής πρέπει να υποβάλλεται στη διοίκηση του αρμόδιου διοικητικού διαμερίσματος εντός 14 ημερών από την ημερομηνία γενέσεως της σχετικής υποχρεώσεως.

[...]

8. Ο κατά τόπον αρμόδιος Starosta βεβαιώνει την εγγραφή στα μητρώα με την έκδοση αντίστοιχου πιστοποιητικού.

9. Τα άτομα περί των οποίων γίνεται λόγος στην παράγραφο 2, σημείο 2, υποχρεούνται να έχουν στην κατοχή τους το πρωτότυπο ή ένα αντίγραφο του εκδιδόμενου βάσει της παραγράφου 4, σημείο 11, εγγράφου και να το μεταβιβάσουν παράλληλα με το πωλούμενο ζώο. Ο πωλητής του ζώου πρέπει να προσκομίζει το σχετικό αντίγραφο περιλαμβάνον τον αύξοντα αριθμό του, την ημερομηνία εκδόσεως, σφραγίδα, την υπογραφή του ίδιου του πωλητή, στοιχεία για των αριθμών των ζώων για τα οποία εκδόθηκε το οικείο έγγραφο, και, αν πρόκειται για πλείονα του ενός είδη ζώων, τα εν λόγω είδη πρέπει να προσδιορίζονται.

[...]»

11 Το άρθρο 128 του εν λόγω νόμου ορίζει τα ακόλουθα:

«Όποιος

[...]

2) παραβαίνει τις διατάξεις της Ευρωπαϊκής Ενώσεως για την προστασία των ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας με τον έλεγχο του εμπορίου τους ως ακολούθως:

[...]

d) προσφέροντας προς πώληση, αγοράζοντας ή αποκτώντας, χρησιμοποιώντας ή εκθέτοντας δημόσια με οικονομικό σκοπό, πωλώντας, διατηρώντας ή διακινώντας προς πώληση ζώα ή φυτά συγκεκριμένων ειδών,

[...]

τιμωρείται με φυλάκιση από 3 μήνες μέχρι 5 έτη.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

- 12 Από την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου προκύπτει ότι ο T. Rubach αγόρασε σε αγορές ζώων εκτρεφόμενων σε γυάλινα κλουβιά εξωτικές αράχνες του γένους *Brachyrelma Alborilosum*, που αποτελούν προστατευόμενο ζωικό είδος το οποίο περιλαμβάνεται στο παράρτημα Β του κανονισμού 338/97, και ότι προέβη στην αναπαραγωγή των αραχνοειδών αυτών και στην πώλησή τους σε πλειστηριασμό μέσω του διαδικτύου, από τον Φεβρουάριο μέχρι τον Οκτώβριο του 2006.
- 13 Για τις πράξεις αυτές ασκήθηκε ποινική δίωξη κατά του T. Rubach για 46 παραβάσεις του άρθρου 128, σκέψη 2, στοιχείο d, του νόμου περί προστασίας της φύσεως.
- 14 Με απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 2007, το Sąd Rejonowy w Kościanie (περιφερειακό πλημμελειοδικείο της πόλεως Kościan) απάλλαξε τον κατηγορούμενο για το σύνολο των προσαπτομένων πράξεων, εκτιμώντας ότι οι ενέργειές του δεν στοιχειοθετούσαν την παράνομη πράξη για την οποία διώχθηκε.
- 15 Επιληφθέν κατόπιν εφέσεως εκ μέρους του prokurator Rejonowy w Kościanie (περιφερειακού εισαγγελέα του Kościan), το Sąd Okręgowy w Poznaniu (εφετείο της πόλεως Poznań) εξαφάνισε στο σύνολό της την εφεσιβληθείσα απόφαση στις 2 Απριλίου 2008 και ανέπεμψε την υπόθεση ενώπιον του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου προς επανεξέταση.
- 16 Στο πλαίσιο της επανεξετάσεως της υποθέσεως, το Sąd Rejonowy w Kościanie έκρινε ότι η εκ μέρους τού κατ' έφεση δικαστηρίου ερμηνεία του εθνικού δικαίου, που δεσμεύει το επιληφθέν με την επανεξέταση αυτή δικαστήριο, έχει ως αποτέλεσμα ότι ο κατηγορούμενος δεν μπορεί να αποφύγει την ποινική ευθύνη του παρά μόνον αν αποδείξει την προέλευση των ζώων, είτε προσκομίζοντας βεβαίωση περί καταχωρίσεως στο μητρώο που τηρείται κατ' εφαρμογήν του άρθρου 64, παράγραφος 1, του νόμου περί προστασίας της φύσεως, σχετικά με τα πωλούμενα ζώα, είτε προσκομίζοντας τα στοιχεία από τα οποία να παρέχεται η δυνατότητα εντοπισμού της προελεύσεως των ζώων αυτών και σαφούς προσδιορισμού του ατόμου ή των ατόμων στα οποία αυτά ανήκαν ή τα οποία τα εξέτρεφαν.

- 17 Όσον αφορά το πρώτο στοιχείο, το Sąd Rejonowy w Kościanie ζήτησε πληροφορίες από το Starostwo Powiatowe w Kościanie (τη διοίκηση του διοικητικού διαμερίσματος του Kościan). Από την απάντηση της αρχής αυτής προκύπτει ότι ο κατηγορούμενος δεν μπορούσε να καταχωρίσει στο σχετικό μητρώο τα επίμαχα αραχνοειδή, για τα οποία δεν προβλεπόταν σχετική καταχώριση. Τούτο επιβεβαιώνεται επίσης από τις γραπτές παρατηρήσεις της Πολωνικής Κυβερνήσεως.
- 18 Όμως, κατά το Sąd Rejonowy w Kościanie, αν ο κατηγορούμενος οφείλει να προσκομίσει ένα επίσημο έγγραφο το οποίο το εθνικό δίκαιο δεν τον υποχρεώνει να κατέχει, ενώ ο ο ίδιος δεν έχει την υποχρέωση να γνωρίζει ιδιαίτερα πληροφοριακά στοιχεία σχετικά με την προέλευση των επίμαχων ζώων, δεν μπορεί να αποφύγει την ποινική του ευθύνη.
- 19 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Sąd Rejonowy w Kościanie αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«[Μ]ε ποιον τρόπο ο ιδιοκτήτης ζώων του παραρτήματος Β [του κανονισμού 338/97] (τα οποία δεν είναι αμφίβια, ερπετά, πτηνά ή θηλαστικά) μπορεί να αποδείξει υπό την έννοια [του άρθρου 8, παράγραφος 5, του εν λόγω κανονισμού] και με γνώμονα το τεκμήριο αθωότητας, ότι τα ζώα αυτά κτήθηκαν [...] σύμφωνα με τις διατάξεις περί ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας [...];»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος*Παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο*

- 20 Η Πολωνική Κυβέρνηση προτείνει να δοθεί στο αιτούν δικαστήριο η απάντηση ότι το άρθρο 8, παράγραφος 5, του κανονισμού 338/97, που εξαρτά τη δυνατότητα ασκήσεως εμπορικής δραστηριότητας, υπό την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού, από την απόδειξη της νόμιμης κτήσης ζώων περιλαμβανομένων στο παράρτημα Β του κανονισμού αυτού, παραπέμπει στους κανόνες αποδείξεως που έχουν εφαρμογή ενώπιον της αρμόδιας εθνικής αρχής. Αν πρόκειται για ποινικό δικαστήριο, η απόδειξη της περιστάσεως αυτής πρέπει να προσκομίζεται σύμφωνα με τις αρχές της ποινικής διαδικασίας που επιβάλλουν ότι το υποστατό των πραγματικών περιστατικών πρέπει να διαπιστώνεται με κάθε δυνατό αποδεικτικό στοιχείο και ότι οι αμφιβολίες που δεν μπορούν να αρθούν λειτουργούν υπέρ του κατηγορουμένου.
- 21 Η Ισπανική Κυβέρνηση προτείνει στο Δικαστήριο να δώσει την απάντηση ότι πρέπει να απαιτείται η απόδειξη της νόμιμης προελεύσεως κάθε ζώου που περιλαμβάνεται στο παράρτημα Β, αφήνοντας στις διοικητικές αρχές των αρμοδίων κρατών μελών δυνάμει της CITES το έργο της εκτιμήσεως των αποδείξεων αυτών οι οποίες εν πάση περιπτώσει θα παράσχουν τη δυνατότητα προσδιορισμού της νόμιμης προελεύσεως των οικείων ζώων.
- 22 Σύμφωνα με την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, στο αιτούν δικαστήριο πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας προς επιβολή κυρώσεως λόγω ενδεχόμενης παραβάσεως των διατάξεων του άρθρου 8, παράγραφος 5, του κανονισμού 338/97, δεδομένου ότι δεν υφίστανται κοινοτικές διατάξεις σχετικές με τέτοιες ποινικές διαδικασίες, το εθνικό δικαστήριο εφαρμόζει κατά κανόνα το εθνικό δίκαιο, ερμηνεύοντάς το σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο και φροντίζοντας να εξασφαλίζει την πλήρη αποτελεσματικότητα του τελευταίου. Όσον αφορά την κατανομή του βάρους αποδείξεως, η Επιτροπή θεωρεί, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι ισχύει κατά κανόνα απαγόρευση χρησιμοποίησεως για εμπορικό σκοπό ειδών του παραρτήματος Β κανονισμού 338/97, ότι εναπόκειται στην εισαγγελική αρχή να αποδείξει, στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας, ότι ο T. Rubach χρησιμοποίησε για εμπορικό σκοπό ζώα ανήκοντα σε προστατευόμενα είδη. Αντιθέτως, εναπόκειται στον T. Rubach να αποδείξει ότι απέκτησε νομίμως τα σχετικά ζώα, πράγμα το οποίο θα του παράσχει τη δυνατότητα να αποφύγει την ποινική του ευθύνη.

Η απάντηση του Δικαστηρίου

- 23 Όπως προκύπτει από το σύνολο των στοιχείων της αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αφενός, ποια είναι τα επιτρεπόμενα αποδεικτικά μέσα έναντι του άρθρου 8, παράγραφος 5, του κανονισμού 338/97, στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας αφορώσας δραστηριότητες σχετικές με ζωικά είδη, όπως αυτά της υποθέσεως της κύριας δίκης, περιλαμβανόμενα στο παράρτημα Β του κανονισμού αυτού, και, αφετέρου, ποια είναι η ορθή κατανομή του βάρους αποδείξεως όσον αφορά τον προσδιορισμό της νομίμου κτήσεως τέτοιων ζώων.
- 24 Το καθεστώς προστασίας που προβλέπεται για ζώα των παραρτημάτων Α και Β του εν λόγω κανονισμού αποσκοπεί στην πληρέστερη δυνατή προστασία των ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας με τον έλεγχο του εμπορίου τους, τηρουμένων των σκοπών, των αρχών και των διατάξεων της συμβάσεως CITES.
- 25 Δεν αμφισβητείται ότι ο κανονισμός 338/97 δεν περιλαμβάνει γενική απαγόρευση εισαγωγής και εμπορίας άλλων ειδών πέραν αυτών περί των οποίων γίνεται λόγος στο παράρτημα Α (απόφαση της 19ης Ιουνίου 2008, C-219/07, Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers και Andibel, Συλλογή 2008, σ. I-4475, σκέψη 18).
- 26 Όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο, η εμπορική χρησιμοποίηση ειδών περιλαμβανομένων στο παράρτημα Β του κανονισμού 338/97 επιτρέπεται αν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 8, παράγραφος 5, του κανονισμού αυτού (απόφαση της 23ης Οκτωβρίου 2001, C-510/99, Tridon, Συλλογή 2001, σ. I-7777, σκέψη 44). Πράγματι, η απαγόρευση εμπορίας που προβλέπει το άρθρο 8 του εν λόγω κανονισμού δεν ισχύει όταν η αρμόδια αρχή του οικείου κράτους μέλους αποδεικνύει ότι τα εν λόγω είδη κτήθηκαν ή, αν αυτά δεν προέρχονται από την Κοινότητα, ότι εισήχθησαν σ' αυτήν σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία στον τομέα της διατηρήσεως της άγριας πανίδας και χλωρίδας.

- 27 Επομένως, με γνώμονα τις διατάξεις αυτές επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ο κανονισμός 338/97 δεν διευκρινίζει ποια αποδεικτικά μέσα πρέπει να χρησιμοποιούνται προς απόδειξη της νόμιμης κτήσεως ειδών του παραρτήματος Β του κανονισμού αυτού, σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 8, παράγραφος 5, του εν λόγω κανονισμού, ιδίως όταν τα ζώα αυτά έχουν γεννηθεί σε αιχμαλωσία εντός της κοινοτικής επικράτειας. Συνεπώς, το έργο του προσδιορισμού των αποδεικτικών στοιχείων περί της τηρήσεως των όρων αυτών επαφίεται στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών. Στα σχετικά αποδεικτικά μέσα περιλαμβάνεται η προσκόμιση αδειών ή πιστοποιητικών που προβλέπει ο ίδιος κανονισμός ή κάθε άλλου εγγράφου που θα κρίνουν πρόσφορο οι αρμόδιες εθνικές αρχές.
- 28 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, ελλείψει κοινοτικής κανονιστικής ρυθμίσεως αφορώσας την έννοια της αποδείξεως, όλα τα αποδεικτικά μέσα που επιτρέπονται βάσει των δικονομικών δικαιών των κρατών μελών σε παρόμοιες διαδικασίες είναι, καταρχήν, παραδεκτά. Κατά συνέπεια, σε κατάσταση όπως αυτή της κύριας δίκης, εναπόκειται στις εθνικές αρχές να προσδιορίζουν, σύμφωνα με τις αρχές του εθνικού τους δικαίου που έχουν εφαρμογή στον τομέα της αποδείξεως, αν αποδεικνύεται ότι πληρούνται οι όροι του άρθρου 8, παράγραφος 5, του κανονισμού 338/97 στη συγκεκριμένη περίπτωση της οποίας έχουν επιληφθεί (βλ., επ' αυτού, απόφαση της 23ης Μαρτίου 2000, C-310/98 και C-406/98, Met-Trans και Sagrol, Συλλογή 2000, σ. I-1797, σκέψεις 29 και 30).
- 29 Επομένως, στο αιτούν δικαστήριο πρέπει να δοθεί η απάντηση, σε σχέση με την πρώτη αυτή πτυχή, ότι ο κανονισμός 338/97 δεν περιορίζει τα αποδεικτικά μέσα που μπορούν να χρησιμοποιούνται προς προσδιορισμό της νόμιμης κτήσεως ζώων του παραρτήματος Β του κανονισμού αυτού και ότι όλα τα αποδεικτικά μέσα που δέχεται το δικονομικό δίκαιο του οικείου κράτους μέλους σε παρόμοιες διαδικασίες είναι, καταρχήν, παραδεκτά προκειμένου να εκτιμάται η νόμιμη κτήση των ζώων αυτών.
- 30 Στη συνέχεια, σχετικά με την κατανομή του βάρους αποδείξεως όσον αφορά τον προσδιορισμό της νόμιμης κτήσεως ζωικών ειδών του παραρτήματος Β του κανονισμού 338/97, με γνώμονα την αρχή του τεκμηρίου αθωότητας, πρέπει να υπομνησθεί ότι το τεκμήριο αθωότητας, όπως αυτό προκύπτει ιδίως από το άρθρο 6, παράγραφος 2, της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950, αποτελεί μέρος των θεμελιωδών δικαιωμάτων, τα οποία, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, που επιβεβαιώνεται εξάλλου από το προοίμιο της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξεως και από το άρθρο 6, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΕ,

προστατεύονται στην κοινοτική έννομη τάξη (βλ., ιδίως, αποφάσεις της 8ης Ιουλίου 1999, Hüls κατά Επιτροπής, C-199/92 P, Συλλογή σ. I-4287, σκέψη 149, και Montecatini κατά Επιτροπής, C-235/92 P, Συλλογή σ. I-4539, σκέψη 175).

- 31 Σκοπός του τεκμηρίου αθωότητας είναι να εξασφαλίζεται ότι ουδείς θεωρείται ένοχος ούτε θα τυγχάνει μεταχειρίσεως αρμόζουσας σε ένοχο για κάποιο ποινικό αδίκημα εφόσον η ενοχή του δεν έχει διαπιστωθεί από δικαστήριο (βλ. Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, απόφαση Υ. Β. κ.λπ. κατά Τουρκίας, της 28ης Οκτωβρίου 2004, αριθ. 48173/99 και 48319/99, § 43).
- 32 Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η θέσπιση καθεστώτος προστασίας για ζώα των παραρτημάτων Α και Β του κανονισμού 338/97 δεν θίγει τη γενική υποχρέωση της κατηγορούσας αρχής, στο πλαίσιο κάθε ποινικής διαδικασίας, να αποδεικνύει ότι ο κατηγορούμενος χρησιμοποίησε για εμπορικό σκοπό ζώα του παραρτήματος Β του κανονισμού 338/97, που προστατεύονται από την ισχύουσα νομοθεσία.
- 33 Ο κατηγορούμενος έχει εν πάση περιπτώσει το δικαίωμα να αμυνθεί για να αποσεισει την ποινική του ευθύνη, αποδεικνύοντας, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 8, παράγραφος 5, του κανονισμού 338/97, ότι απέκτησε νομίμως τα σχετικά ζώα, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπει η εν λόγω διάταξη, και να χρησιμοποιήσει προς τούτο όλα τα αποδεικτικά μέσα που επιτρέπει το εφαρμοστέο δικονομικό δίκαιο.
- 34 Κατά συνέπεια, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 8, παράγραφος 5, του κανονισμού 338/97 έχει την έννοια ότι, στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας κατά ατόμου που κατηγορείται ότι παρέβη τη διάταξη αυτή, όλα τα αποδεικτικά μέσα που επιτρέπει το δικονομικό δίκαιο του κράτους μέλους σε παρόμοιες διαδικασίες είναι, καταρχήν, παραδεκτά προκειμένου να εκτιμάται η νόμιμη κτήση ζωικών ειδών του παραρτήματος Β του κανονισμού αυτού. Λαμβανομένου υπόψη επίσης του τεκμηρίου αθωότητας, ο ενδιαφερόμενος σε μια τέτοια υπόθεση έχει

τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει όλα τα ως άνω μέσα για να αποδείξει ότι νομίμως απέκτησε τα ζωικά είδη αυτά σύμφωνα με τους όρους που προβλέπει η εν λόγω διάταξη.

Επί των δικαστικών εξόδων

35 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπύπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 8, παράγραφος 5, του κανονισμού (ΕΚ) 338/97 του Συμβουλίου, της 9ης Δεκεμβρίου 1996, για την προστασία των ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας με τον έλεγχο του εμπορίου τους, έχει την έννοια ότι, στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας κατά ατόμου που κατηγορείται ότι παρέβη τη διάταξη αυτή, όλα τα αποδεικτικά μέσα που επιτρέπει το δικονομικό δίκαιο του κράτους μέλους σε παρόμοιες διαδικασίες είναι, καταρχήν, παραδεκτά προκειμένου να εκτιμάται η νόμιμη κτήση ζωικών ειδών του παραρτήματος Β του κανονισμού αυτού. Λαμβανομένου υπόψη επίσης του τεκμηρίου αθωότητας, ο ενδιαφερόμενος σε μια τέτοια υπόθεση έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει όλα τα ως άνω μέσα για να αποδείξει ότι νομίμως απέκτησε τα ζωικά είδη αυτά σύμφωνα με τους όρους που προβλέπει η εν λόγω διάταξη.

(υπογραφές)